

Söderköping under 1300-talet

1302 2/12

Birger Magnussons och Märtas kröning. Birger Magnusson hade som förmyndarregent Torgils Knutsson från 1290, då hans far Magnus Birgersson Ladulås avled. Birger var 10 år. Kröningen borde enl den nya lagen ha skett i Uppsala, men blev i Söderköping, stiftets största färdiga kyrka. Linköpings var liksom Uppsalas under byggnation. Kungaätten var från Östergötland och kanske att kröningen förlades till trakten av politiska skäl., kanske i landets då förnämsta världsliga metropol.

Torgils yngsta dotter Kristina gifte sig samtidigt med kung Birgers bror hertig Valdemar.

Godsen som de tre bröderna **Birger, Valdemar och Erik** ärvt delads nu upp emellan dem. De **började styra var sin del av landet.**

Birger residerade gärna på Stegeborg (Stäkeborg) och Nyköpingshus. **Flera dokument skrivna i Söderköping visade att Birger ofta var i staden** tillsammans med hela sitt hov.

Stäkeborg framskymtar i skrift för första gången under Birgers regeringstid och kan ha tillkommit på sin kulle vid nuvarande Yxeltorpsviken som skydd för den stora staden.

Jfr Skällviks borg och Stegeborg.

1304

På Aranäs tvingar kung Birger sina bröder att skriftligen intyga att de aldrig skall göra något mot han eller hans vilja.

Erik flyr till Norge, där han är trolovad med Ingeborg, kung Håkans dotter och får en viss maktposition i västra Sverige.

1305

Blir det i Kålsäter fred mellan bröderna.

1305

Marsken Torgils Knutssons fångslas i sitt hem i Lena.

1305

Ev drabbas Söderköping av brand (enl Visbykrönikan – den enda källan)

1306

Torgils Knutsson halshöggs efter beslut av alla bröderna, eftersom man ansåg att Torgils var orsak till problemen.

1306

Håtunaleken. Kung **Birger Magnusson fångslas** av sina bröder på gården Håtuna. Beslutet tar bröderna vid ett bröllop i Bjälbo. Birgers son Magnus räddas till Danmark, där han skyddas av kung Erik som är dubbel svåger med kung Birger.

Birger förs till Stockholm men hamnar i Nyköpingshus som fånge.

1307

Sluter de danska och hertigarnas härar stillestånd på ett år. Samma sak händer även följande år, dvs 1308.

1307

Äldsta dokumentet med Drothems kyrka nämnd, enl Ljung även S:t Iljan

- 1308 Efter ett beslut på ett Herremöte i Örebro frisläpps kung Birger och han lovar att ej längre oroa riket. Birger och hans hustru beger sig till Danmark. Från Danmark rustar han och kung Erik en här som bl a belägrar, utan att inta, Nyköpingshus. Förlikning sker 1309 i Helsingborg.
- 1310 Hertig Erik uppbyggde sin feodalstat kring båda sidor Göta älv. Det svenska riket delades 1310: Birger fick stora delar av Östsvrige, Gotland och Viborg i östra Finland, medan hertigarna lade beslag på de västsvenska landskapen Värmland, dal och Västergötland.
- 1312 Erik gifte sig i Norge med den norska kungadottern Ingeborg, och Valdemar med kungens brorsdotter Ingeborg.

1314 Borgarna i Söderköping ger kung Birger Magnusson ny trohetsed

- 1317 Nyköpings Gästabud.** Hertigarna **Erik och Valdemar tillfångatas** av kung Birger på Nyköpingshus. De avlider efter ett par dagar i fängelset, kanske av svält.

Hertigarnas anhängare gör uppror, kung Birger flyr till Danmark och hans son avrättas. Bland ledarna för hertigarnas anhängare finns för upplänningarna Birger Persson till Finsta, den heliga Birgittas fader.

Kung Birger flydde till Gotland och Stäkeborg anfölls, där kungens som junker Magnus höll ställningarna. **1318 föll dock Stäkeborg och förstördes.** Magnus fängslades och avrättades. Kung Birger dör i Danmark.

- 1317 Matts Kettilmundsson blir riksföreståndare och stöder hertigarnas sak. Bl a avrättar han kungens anhängare Johan Brunke på den ås som sedan dess heter Brunkebergsåsen i Stockholm.

Skällviks hus, befäst, övertog försvaret därefter. Sålt av biskopen 1305 till kung Birger. 1319 kom den åter till biskopen, Karl av Linköping. 1332 kom den åter till kungen, då Magnus Eriksson. 1350 synes det åter vara i biskopens ägo.

Kunskapen om Söderköping är ringa, vissa stormannaaffärer görs.

- 1319 Hertig Erik Magnussons treårige son Magnus Eriksson väljs på möte i Uppsala (Mora stenar) till kung.** Vid valet utfärdas det s. k. frihetsbrevet, som begränsar kungens makt. Han får problem med aristokratin, Valdemar Atterdag och Albrekt av Mecklenburg, sina söner och sin systerson. Magnus även kung i Norge eftersom kung Håkan avlider och Magnus var hans dotterson.

Under Magnus omyndighetsperiod, fram till 1332, styrdes landet av ett råd under drotsen Mats Kettilmundsson. Från de tre första decennierna av Magnus regering kan vi notera bl.a. avskaffandet av trälldomen och att Magnus Erikssons landslag, som skulle ersätta de olika landskapslagarna,

fullbordades. Därefter började det gå utför. Magnus hade tvingats ta stora lån, och statens finanser blev allt sämre. Som om detta inte räckte så drabbades Europa under denna tid av digerdöden - en pestsjukdom som dödade kanske så mycket som en fjärdedel av Sveriges befolkning. 1360-61 återtog Danmark de gamla danska landskapen Skåne och Blekinge, samt erövrade Gotland. Magnus hamnade dessutom i konflikter med sina söner Erik och Håkan, som båda tilldelats titeln "konung". År 1364 tvingades den nu i stort sett maktlöse Magnus i landsflykt. Han dog i skeppsbrott i Norge 1374.

- 1320-talet Den ridderliga kulturen blomstrar, bl.a. tillkommer Erikskrönikan
- 1322 I Skara enas de högre svenskarna om en förening mot den danske hertigen Knut Porse i Halland. Kung kristoffer av Danmark har förlänat honom landskapet liksom hertig Johan av Holstein fått Skåne.
- 1323 Fred med Danmark i Nöteborg.
- 1326 Änkedrottningen Helvig, Magnus Ladulås hustru, avlider 64 år gammal.
- 1327 Gifter sig Knut Porse med kung Magnus Erikssons moder.
- 1325 ca** **Drothems långhus**
- 1330 före** **Helgeandshuset, vid nuv Klosterkvarn, upprättas**
- 1335 På ett möte i Skara avskaffar kung Magnus trälldomen.
- 1335 [Arnolphus, den förste, korrekt enligt Ljung, kände kyrkoherden i S:t Laurentii kyrka](#)
- 1340-1342 [Daniel Laurentii, den förste kände kyrkoherden i S:t Ilians kyrka](#)
- 1342 [Magnus, kyrkoherde i Skönberga](#)
- 1347** utfärdas Magnus Erikssons **landslag** (innehåller bl a Kungabalken, uppgifter om Eriksgatan, riksrådets uppgifter), och därmed minskas de gamla landskapslagarnas betydelse. Samtidigt tillkommer Magnus Erikssons stadslag, som ersätter lokala **stadslagar**.
- 1349** **Sune Östensson skolmästare**
- 1349** **7 rådmän nämns i staden varav 3 tycks vara tyskar.**
- 1349-50** **Digerdöden drar genom landet.** Började i Kina 1333. En tredjedel av Sveriges invånare anses ha avlidit.
- 1356** **Sonen Erik Magnusson blir kung** enl beslut av stormännen.
- 1359** **Kung Erik Magnusson avlider** och

- 1359** **Magnus Eriksson, hans far, blir åter kung på en riksdag i Söderköping**
Kung Magnus var i full strid med Valdemar Atterdag och kungen var därför i Lund. Han kallade till ett möte för att ombesörja att val av kung skedde på rätt sätt. **Mötet ägde rum i Kalmar eller i Söderköping.** (Någon historiker menar att mötet aldrig ägde rum)
- 1359 18/11 skriver dock kung Magnus att han kommit överens med biskopar, riddare m fl inom och utom rådet om villkoren för att han skulle vara kung. **Brevet kan vara utfärdat i S. och mötet hållit i K. tidigare, troligen skedde dock mötet i S. Mötet kallas ibland Sveriges första riksdag.**
- Han härskade över Skandinavien sittills största statskomplex: Sverige, Finland, Skåne, Blekinge, norra Halland samt Norge.
- 1359 Erik Magnussons son Håkan trolovas med Valdemar Atterdags 10-åriga dotter, Margareta, senare drottning Byxlös.
- 1361** **Valdemar Atterdag brandskattar Visby.** (Lär kanske aldrig ha skett)
- 1363 nov** **anfaller Albrekt av Mecklenburg,** svåger till kung Magnus Eriksson, Kalmar och sedan hela Östersjökusten, inkl **det obefästa Söderköping.** Skällviks hus tillhörde då biskop Nils Markusson Bunkeflo, skåning med anknytning till Albrekt. Även domprosten Nicolaus Hermani hade antisympatier med kungen.
- Sedan Albrekt av Mecklenburgs tyska knektar hade fått bukt med folkungarna, kunde det tyckas som skulle den tyska exploateringen av Sverige börja på allvar men det svenska rådet lyckade hålla honom stången.
- 1363/64** **Magnus Eriksson avsätts** efter ett uppror 1363-64, och tysken *Albrekt av Mecklenburg* väljs av riksrådet till svensk kung. Magnus fängslas i 6 år på Stockholms slott, varefter han lever i Norge.
- 1364 vt** **Handeln med Hansan kommer åter i gång.** Den tyska befolkningen har antagligen tyckt detta vara positivt och troligen ställt upp bakom hertig Albrekt.
- 1367 Adam är förnamnet på den första belagda borgmästaren i staden
- 1374** **Heliga Birgitta på lit de parade i stadskyrkan,** hennes forne biktfaeder Mattias var präst i Söderköping
- 1374 Toste, vice curator, den förste kände prästen i Drothems kyrka
- 1376 Namnet på en tysk och en svensk borgmästare i Söderköping.
- 1380 Namnet på en tysk och en svensk borgmästare i Söderköping.
Troligen har staden följt stadslagen som föreskriver att högst hälften av rådets medlemmar skall vara tyskar och att två borgmästare, en vardera ursprunget, skall finnas.

- 1377** **Bo Jonsson Grip** byter bort en gatubod i staden till sin underlagman Peter Tomasson, men **äger fortfarande en gård i staden.**
- 1380 Förste kände föreståndaren för helgeandshuset, **Henrik Joarsson**
- 1380-t början** **Staden brinner** och enbart S:t Egidii/Ilians kyrka räddas
- 1386** **Bo Jonsson grip avlider.** Strider uppstår om hans arv. Stormännen i Sverige begär hjälp av Margareta av Danmark hertig Albrekts fiende, eftersom han vill ha arvet.
- 1387** **Söderköping stadslag** finns kvar idag nedskrivnen
- 1389 24/2** **Hertig Albrekt faller** i strid vid Åsle nära Falköping.
- 1389 okt** **Drottning Margareta insättes som svensk regent på ett möte i Söderköping,**
dvs före Kalmarunionens tillkomst. Bara begränsade delar av landet är fortfarande under tysk makt. **Stockholm var då landets mest bemärkta stad,** följt av Söderköping, störst i landskapet Östergötland, Bo Jonsson Grips centrala del.
Stormännen ställer krav på drottningen, ovisst dock om hon ställer upp på dem. Kyrkan är dock inte så positiva till henne. Bl a uttryckte hon tankar om kanonisering av den heliga Birgitta.

Margareta drottning över Sverige, Norge och Danmark.

Stockholm belägras dock av hansestäder m fl. Kaperiet blir fritt i Östersjön, vitalianerna blir där herrar.
- 1390** **Stäkeborg uppstår ur ruinerna,** är först omtalat detta år. Det handhas under drottningen av dansken Evert Moltke.
- 1394 midsom** **Stockholmarna plundrar Söderköping,** eftersom provianten i Stockholm tagit slut och den rika hamnen Söderköping är ett lämpligt mål. De rövade allt och förstörde allt, hade bl a 1200 bågskyttar med sig.
- 1393/94** **Staden drabbas ev åter av brand**
- 1397** **Kalmarunionen bildas.** Margaretas adoptivson *Erik av Pommern* kröns till unionskung.
- 1398 Vitalianernas makt i Östersjön tar slut.
- 1399 Hälles räfsteting ang undandragna skattegoods